

Nazizm, Auschwitz gibi korkunç trajedilere sebep olan Almanya bugün demokratik ideallerin en büyük savunucusu. Bu tarihsel paradoksu nasıl açıklıyorsunuz?

- Cevabı verdiniz zaten. Tam da bu yüzden! O kadar berbat şeyler yaşadılar ki şimdi, "Bir daha asla" diyorlar. Alman politik sistemi, bu acıları bir daha yaşamamak üzerine kuruldu. Almanya Başbakanı Angela Merkel, Trump'ı seçilir seçilmez -zehir zemberek bir açıklamayla- insan hakları ve demokrasi konusunda uyardı. Putin'e asla taviz vermiyor. Bu değerleri bu kadar net biçimde gündeme taşımadığı tek ülke Türkiye çünkü mülteci krizinde Türkiye'nin desteğine ihtiyacı var. 24 Eylül'deki seçimleri kaybetmesinin tek yolu mülteci sayısındaki hızlı bir artış olur.

Türkiye ile yaşanan sıkıntı Batı'nın da başarısızlığı

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı da popülist akımın bir üyesi olarak tanımlıyorsunuz. Sizce Türkiye'deki gelişmeler uluslararası popülizmle mi ilgili yoksa buranın tarihsel dinamikleriyle mi?

- Tabii ki her ülke biriciktir fakat uluslararası bir akımın etkisi olduğu kesin. Erdoğan 10 yıl önce farklı bir çizideydi. Onunla ilgili çok büyük umutlarım vardı. Türkiye'yi Avrupa'ya yakınlaştıyordu. Ama işler değişti. 10 yıldan uzun süren liderliğin bazı sıkıntıları var. Bu bütün dünyada böyle. Amerikalıların maksimum iki dönem başkanlık uygulaması boşuna değil. Ama Türkiye ile yaşanan sıkıntı Batı'nın da başarısızlığı. 2005 yılında AB dinamik ve çekiciliği. O zaman Türkiye'ye yeterince açık değildik. Sonra da kendimiz ciddi bir krize girdik. Rusya gibi ülkeler daha makbul görünmeye başladı ve Türkiye 'Osmanlı dönüşü' yaptı.

'Osmanlı dönüşü' mü?

- Bir AB ülkesinin dışişleri bakanı arkadaşımdayken anlatmıştı: Ahmet Davutoğlu, Dışişleri Bakanı'ymken AB'deki mevkidaşlarıyla bir toplantı yapıyorlar. Konu, Türkiye'nin AB'ye katılımı... Toplantının sonunda Avrupalı dışişleri bakanları, "Galiba biz Osmanlı İmparatorluğu'na katılmaya davet edildik" diye şakalaşmışlar... Türk dış politikasında bir dönüşüm yaşandı. Ama Avrupa'nın işi de sönmeye başlamıştı. Birçok bakımdan işleri bozan biz olduk.

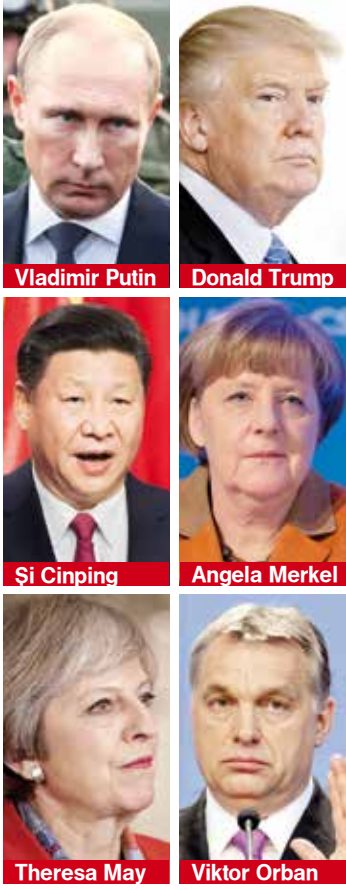
Nasıl?

- Yeterince iyi niyet yoktu. Sarkozy'yi, Almanya'yı dinleyen Türk liderler "Bunlar ciddi değil" diye düşündü ve haklılardı.

Otoriterlerin repertuarı çok kısıtlıdır

Türkiye'nin Batı bloğundan tamamen kopması dünya için ne anlama gelir?

- Dünyada hâlâ 'normal olan demokrasidir' diye bir algı var. Türkiye'nin Rusya gibi bir yöne kayması otoriterleşmenin bölgede bir norm olarak algılanmasına sebep olabilir. Ben sivil toplumun tam otoriterleşmeye engel olacağını umuyorum. Bu müm-

kün olmasa bile bu ülkedeki on milyonlarca insan, özgürlüğe yakın duyguları tanıdı, yaşadı. Dünyayı gezdiler, işler kurdular, iyi eğitim aldılar. Bu sosyal güçler zaman içinde harekete geçer. İnsanlar bu tür deneyimleri unutmaz. Temiz hava hissi gibidir, unutulmaz.

"İfade özgürlüğü her yerde saldırı altında" diye bir tespitiniz var.

- Bakın, bu söyleyiş bile bir akıllı telefona kayıt ediyorsunuz. Bu alet ifade özgürlüğünde devrim yarattı. İnsanın yarısı bunları kullanıyor, bilgileniyor, bu müthiş bir şans. Geriye itme yaşanması şaşırtıcı değil. İktidarlar ifade özgürlüğünden çekinir. Çin insanlık tarihinin en büyük sansür ordusunu kurdu. İnterneti sansürlüyorlar. Mısır, Hindistan, Polonya, Macaristan, nereye bakarsanız ifade özgürlüğüne yönelik engellemeleri görüyorsunuz.

Bu dönemin moda kavramı 'gerçek-sonrası' ('post-truth'). Yani gerçeğin öneminin azaldığı bir dönem... Bu yeni trende ne diyorsunuz?

- Ben 'olgu-sonrası' ('post-fact') kavramını tercih ediyorum. Trump'ın defalarca Obama'nın ABD'de doğmadığını söylemesi gibi... Amerikalıların yüzde 30-40'ı hâlâ Obama'nın Amerika'da doğduğundan emin değil. Joseph Goebbels'ten (Nazi Almanya'sı Propaganda Bakanı) beri biliyoruz ki büyük bir yalan tekrar edilebilir gibi görünür. Duygusal anlamda çekici söylemler gerçeğe karşı galip gelebiliyor.

Mantığa aykırı söylemlerle, dayanaksız iddialarla nasıl mücadele edilir?

- Otoriterlerin repertuarı çok kısıtlıdır. Ulusal güvenliğe tehdit, vatana ihanet, terörizm suçlamaları gibi... Mesela gazeteci Hasan Cemal bile terör propagandasıyla suçlanmış. Çin'deki ve Doğu Avrupa'daki aktivistlerin bir ilkesi var: "Sanki öylemişçesine" diye bir ilke... Sanki özgür bir ülkede yaşıyormuş gibi davranıyorlar. Her şeye bıkmadan usanmadan "Bu insan haklarına, demokrasiye aykırıdır" diye itiraz ediyorlar. Sonuç alamayacağını bilseler bile topluma mesaj vermeye devam ediyorlar. Bir tenis maçı gibi... "Ben bu maçı üç sette bitiririm" dersin, enerjini yanlış harcar ve maçı kaybedersin. Ama Roger Federer gibi bakar, bu iş beş set, beş saat sürecek diye planlarsan mental olarak daha güçlü olursun.

16 Aralık 2004, Brüksel. Erdoğan, başbakan olduğu dönemde Avrupa Birliği görüşmelerinden sonra basın sorularını yanıtlıyor.

Akademisyen ihraçları ülkenin dört bir yanında protesto ediliyor.

Uluslararası kamuoyu kayıtsız değil. Unutulmuş değilsiniz...

Dünya çapında bir akademisyen olarak Türkiye'deki meslektaşlarınızın durumunu izliyor musunuz?

- Birçok meslektaşımın işsiz kaldığını biliyorum. Akademisyen, yazar ve gazeteci olarak görevimiz gerçeği aramaktır. Önce gerçeği bulmak, sonra bunu açıkça, analitik ve ilgi çekici biçimde yazmak... Bunu yaptığı için işinden olan meslektaşlarımızı hayranlıkla izliyorum. Bu bir onur belgesidir, madalya gibidir. Oxford Üniversitesi olarak Türkiye'deki pek çok akademisyenle, üniversiteyle bağımız var.

Elimizden geleni yapmaya çalışıyoruz. Albert Einstein'ın da kurucularından olduğu bir dernek vasıtasıyla, 'mülteci bilim insanı' dedimiz yani artık kendi ülkelerinde çalışamayan bilim insanları için çalışmalar yürütüyoruz. Bazılarını Oxford'da ağırlamaya çalışıyoruz. Buraya kısmen Bilim Akademisi'nin davetiyle geldim. Akademik özgürlüklerle ilgili çok iyi raporlar yazmışlar. Zor durumda olanlar için bir çözümüm yok. Söyleyebileceğim şey uluslararası kamuoyunun kayıtsız olmadığı. Unutulmuş değilsiniz...

Çin ordusundaki kadın askerler, Çin Halk Cumhuriyeti 50'nci yıl etkinliklerinde...

Acaba ABD ve Rusya, Çin'e karşı bir ittifak mı düşünüyor?

Putin, popülist akımın öncüsü mü? ABD'de olan biten nedir? Trump'ın Ulusal Güvenlik Danışmanı Michael Flynn, Rusya'ya yakın olduğu için apar topar görevden alındı. Putin uluslararası bir kompo mu orkestre ediyor?

- Putin, Soğuk Savaş sonrası etkileyici bir geri dönüşe imza attı. Rusya'nın yeniden büyük bir güç olarak tanınmasını sağladı. Ukrayna konusunda da AB'yi böldü, ABD'de dostlar kazandı. Benim aklımdaki soru şu: Trump hükümeti bir 'tersine

Kissinger taktiği' mi uyguluyor? Henry Kissinger, Rusya'ya karşı Çin'le yakınlaşmıştı. Acaba bugün ABD ve Rusya Çin'e karşı bir ittifak mı düşünüyor?

'Büyük plan' bu mu sizce?

- Donald Trump'ın bu kadar stratejik düşündüğü konusunda şüphelerim var ama Amerika'nın esas sorunu Çin'le... Rusya bölgesel bir güç; IŞİD ciddi bir sorun ama yaşamsal değil. Amerika'ya esas tehdit yeni bir süper gücün ortaya çıkması olur...

Okurlarımıza teşekkür ederiz...

300.000 adet

DK DOĞAN KİTAP

